

Versiune anonimată

Traducere

C-522/20 – 1

Cauza C-522/20

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

19 octombrie 2020

Instanța de trimitere:

Oberster Gerichtshof (Austria)

Data deciziei de trimitere:

29 septembrie 2020

Reclamant:

OE

Pârâtă:

VY

REPUBLICA AUSTRIA

[omissis]

OBERSTER GERICHTSHOF [CURTEA SUPREMĂ, AUSTRIA]

În cauza introdusă de reclamantul OE, [omissis], [omissis] împotriva pârâtei VY, [omissis], având ca obiect divorț, Oberster Gerichtshof [Curtea Supremă, Austria], sesizată cu un recurs al reclamantului împotriva hotărârii pronunțate de Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien [Tribunalul Regional pentru cauze civile din Viena, Austria] la 29 iunie 2020 [omissis], prin care a fost respins apelul reclamantului împotriva hotărârii pronunțate de Bezirksgericht Döbling [Tribunalul Districtual din Döbling, Austria] la 20 aprilie 2020 [omissis], a adoptat următoarea

Ordonanță:

1. Adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene, în temeiul articolului 267 TFUE, următoarele întrebări preliminare:

1. Articolul 3 [alineatul (1)] litera (a) a șasea liniuță din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 este contrar **[OR 2]** principiului nediscriminării prevăzut la articolul 18 TFUE, întrucât, în funcție de cetățenia reclamantului, prevede drept condiție de competență a instanțelor din statul de reședință o durată de ședere mai scurtă decât cea prevăzută la articolul 3 [alineatul (1)] litera (a) a cincea liniuță din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003?

2. În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare:

O asemenea încălcare a principiului nediscriminării determină faptul că, potrivit normei generale prevăzute la articolul 3 [alineatul (1)] litera (a) a cincea liniuță din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003, pentru toți reclamânții indiferent de cetățenia lor, o durată a șederii de 12 luni este condiția necesară pentru a putea fi invocată competența instanței de la locul de reședință sau trebuie reținută drept asemenea condiție, pentru toți reclamânții, o durată a șederii de șase luni?

3. Suspendă judecarea cauzei până la pronunțarea deciziei preliminare de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene *[omissis]*.

Motivare:

1. Cererea reclamantului:

1.1. Prin acțiunea introdusă în fața unui Bezirksgericht (Tribunal Districtual) austriac, reclamantul solicită desfacerea căsătoriei încheiate la 9 noiembrie 2011 cu pârâta la Dublin, Irlanda.

1.2. În ceea ce privește justificarea competenței instanței sesizate, reclamantul susține că are cetățenie italiană și că pârâta are cetățenie germană. Ultima reședință obișnuită comună s-ar fi aflat în Irlanda. Reclamantul ar fi părăsit domiciliul conjugal din Irlanda în luna mai 2018 și, începând cu luna august 2019, ar locui în Austria, deci cu mai mult de șase luni înainte de momentul **[OR 3]** introducerii cererii de chemare în judecată (28 februarie 2020).

1.3. Competența instanței sesizate rezultă din articolul 3 [alineatul (1)] litera (a) a cincea și a șasea liniuță din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (denumit în continuare Regulamentul „Bruxelles Iia”). Aceste dispoziții ar prevedea că, pentru

justițiabili care au cetățenia statului forului, o durată a șederii de șase luni în acest stat este suficientă pentru a întemeia competența instanțelor din acest stat pentru procedura de divorț, în timp ce pentru resortisanții altor state membre se solicită o durată a șederii de cel puțin un an. Aceasta ar constitui o diferență de tratament întemeiată exclusiv pe motivul cetățeniei, fiind, așadar, contrară articolului 18 TFUE. În cadrul unei interpretări conforme cu dreptul Uniunii, în caz de îndoială trebuie aplicată norma mai favorabilă, astfel încât reclamantul resortisant al unui alt stat membru decât statul forului ar avea și el dreptul să sesizeze, chiar după o ședere de numai șase luni, instanța reședinței sale obișnuite din Austria.

2. Procedura desfășurată până în prezent:

2.1. Prima instanță, sesizată de reclamant, a respins acțiunea *in limine litis* din cauza lipsei competenței internaționale.

Potrivit acestei instanțe, prin distincția efectuată în funcție de cetățenie la articolul 3 [alineatul (1)] litera (a) a cincea și a șasea liniuță din Regulamentul Bruxelles IIa, se urmărește să se evite ca o parte să obțină în mod fraudulos recunoașterea competenței instanțelor unui anumit stat. Întrucât stabilirea competenței se face în funcție de durata șederii la data introducerii cererii [OR 4], nu ar fi suficient ca durata necesară să fie atinsă în cursul procedurii.

2.2. Instanța de apel a respins apelul declarat de reclamant împotriva acestei hotărâri și a confirmat raționamentul juridic al instanței de prim grad de jurisdicție, potrivit căruia în speță nu exista o discriminare întemeiată pe cetățenie.

2.3. Reclamantul a formulat un recurs la Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă) împotriva acestei hotărâri.

3. Dreptul Uniunii:

3.1. Astfel cum reiese din articolul 267 [primul paragraf] litera (b) TFUE, Curtea de Justiție a Uniunii Europene este competentă să se pronunțe, cu titlu preliminar, cu privire la validitatea și la interpretarea actelor adoptate de instituțiile Uniunii, fără nicio excepție (Hotărârea Florescu și alții, C-258/14, ECLI:EU:C:2017:448, punctul 30 și jurisprudența citată). Uniunea Europeană este o uniune de drept în care toate actele instituțiilor sale sunt supuse controlului conformității actelor lor, în special cu tratatele, cu principiile generale de drept și cu drepturile fundamentale (a se vedea în acest sens Hotărârea Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul, C-583/11 P, ECLI:EU:C:2013:625, punctul 91 și Hotărârea Telefónica/Comisia, C-274/12 P, ECLI:EU:C:2013:852, punctul 56).

3.2. Articolul 18 TFUE prevede:

„În domeniul de aplicare a tratatelor și fără a aduce atingere dispozițiilor speciale pe care le prevede, se interzice orice discriminare exercitată pe motiv de cetățenie sau naționalitate.

Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, pot adopta orice norme în vederea interzicerii acestor discriminări.”

3.3. Articolul 3 din Regulamentul Bruxelles IIA prevede:

„Competență de fond [Or. 5]

(1) Sunt competente să hotărască în problemele privind divorțul, separarea de drept și anularea căsătoriei instanțele judecătorești din statul membru:

(a) pe teritoriul căruia se află

- reședința obișnuită a soților sau*
- ultima reședință obișnuită a soților în condițiile în care unul dintre ei încă locuiește acolo sau*
- reședința obișnuită a pârâtului sau*
- în cazul unei cereri comune, reședința obișnuită a oricăruia dintre soți sau*
- reședința obișnuită a reclamantului dacă el/ea a locuit acolo cel puțin un an imediat înainte de introducerea cererii sau*
- reședința obișnuită a reclamantului dacă el/ea a locuit acolo cel puțin șase luni imediat înainte de introducerea cererii și este fie resortisant al statului membru respectiv, fie, în cazul Regatului Unit și al Irlandei, are „domiciliul” acolo;*

(b) de cetățenie a celor doi soți sau, în cazul Regatului Unit și al Irlandei, statul „domiciliului” comun.

(2) În sensul prezentului regulament, termenul „domiciliu” se interpretează în sensul sistemelor de drept ale Regatului Unit și Irlandei.”

4. Dreptul național:

4.1. Articolul 76 din Jurisdiktionsnorm (Legea austriacă privind competența jurisdicțională, denumită în continuare „JN”) prevede:

„Litigiile care decurg din legătura matrimonială sau din parteneriatul înregistrat [OR 6]

(1) *Litigiile referitoare la divorț, la desfacerea, la anularea sau la constatarea existenței sau a inexistenței unei căsătorii, precum și la dizolvarea, la anularea sau la constatarea existenței sau a inexistenței unui parteneriat înregistrat între părți intră în competența exclusivă a instanței în a cărei rază teritorială părțile au reședința comună sau au avut reședința comună. Dacă, la momentul introducerii cererii, niciuna dintre părți nu a avut reședința obișnuită în această rază teritorială sau ele nu au avut o reședință comună pe teritoriul național, competența exclusivă aparține instanței în a cărei rază teritorială se află reședința obișnuită a pârâtului sau, în lipsa unei astfel de reședințe obișnuite pe teritoriul național, reședința obișnuită a reclamantului, iar în lipsă Bezirksgericht Innere Stadt Wien (Tribunalul Districtual din Viena - Innere Stadt).*

(2) *Instanța națională este competentă să judece litigiile menționate la alineatul (1) în cazul în care:*

1. *una dintre părți are cetățenia austriacă sau*
2. *pârâtul, iar în cazul unei acțiuni în anulare împotriva celor doi soți sau a ambilor parteneri înregistrați, cel puțin un pârât are reședința obișnuită pe teritoriul național sau*
3. *reclamantul are reședința obișnuită pe teritoriul național și fie ambii soți, fie ambii parteneri înregistrați au avut ultima reședință obișnuită comună pe teritoriul național, fie reclamantul este apatrid ori a avut cetățenia austriacă la momentul încheierii căsătoriei sau a parteneriatului înregistrat. [OR 7]*

(3) *Instanța națională este, în orice caz, competentă să soluționeze litigiile privind dizolvarea sau anularea și constatarea existenței sau a inexistenței unui parteneriat înregistrat pentru parteneriatele înregistrate în Austria."*

5. Motivarea trimiterii:

5.1. Potrivit susținerilor reclamantului, acesta are cetățenie italiană, iar pârâta are cetățenie germană. Ultima reședință obișnuită comună se afla în Irlanda. Potrivit dreptului național, nu există, așadar, o competență în dreptul intern.

5.2. În toate statele membre ale Uniunii Europene, cu excepția Danemarcei, de la 1 august 2004 se aplică Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (Regulamentul Bruxelles IIa). Prin urmare, ar trebui să fie recunoscută competența instanței naționale dacă ar fi întemeiată de dispozițiile acestui regulament.

5.3. Dispoziția relevantă în ceea ce privește divorțurile este articolul 3 din Regulamentul Bruxelles IIa, citat anterior. Aceasta presupune însă, în singurele situații relevante în speță, prevăzute la articolul 3 [alineatul (1)] litera (a) a cincea

și a șasea liniuță din Regulamentul Bruxelles IIA, o ședere pe o durată determinată. În această privință, articolul 3 alineatul (1) litera (a) a cincea și a șasea liniuță din Regulamentul Bruxelles IIA stabilește durate ale șederii care diferă în funcție de cetățenia reclamantului.

5.4. Dat fiind că reclamantul nu are cetățenia austriacă, durata de ședere necesară este de un an (a cincea liniuță). Or, reclamantul nu a îndeplinit această condiție la momentul introducerii acțiunii la Bezirksgericht (Tribunalul Districtual) [OR 8]. Dacă reclamantul ar fi fost cetățean austriac, durata șederii ar fi fost de numai șase luni (a șasea liniuță). Reclamantul susține că îndeplinea această condiție.

5.5. Momentul relevant pentru stabilirea duratei șederii necesare este, potrivit dispozițiilor articolului 3 alineatul (1) litera (a) a cincea și a șasea liniuță din Regulamentul Bruxelles IIA, momentul introducerii cererii.

5.6. Potrivit dreptului național, în recurs nu pot fi invocate elemente noi. Cu toate acestea, interdicția de a invoca elemente noi nu vizează faptele și mijloacele de probă care privesc împrejurări care trebuie luate în considerare din oficiu în orice moment al procesului. Acestea includ și competența. În conformitate cu articolul 42 alineatul (1) din JN, nu este însă necesar să se ia în considerare din oficiu decât faptele din care decurge lipsa condițiilor de inadmisibilitate, așadar, în speță, inadmisibilitatea acțiunii. În schimb, pentru existența (pozitivă) a acestor condiții procesuale de inadmisibilitate lipsește o normă corespunzătoare, astfel încât, potrivit unei jurisprudențe constante, faptele invocate în cadrul unui recurs pentru contestarea unor cauze de inadmisibilitate care au determinat respingerea acțiunii sunt supuse interdicției invocării de fapte și de motive noi [omissis].

5.7. Pentru acest motiv, nu este necesar să se țină seama de faptul că durata de 12 luni a expirat în cursul procedurii de recurs.

6. Cu privire la prima întrebare preliminară:

6.1. Articolul 18 TFUE interzice diferențele de tratament arbitrare, cu alte cuvinte acele diferențe care nu sunt justificate de motive obiective care nu sunt întemeiate pe cetățenie ca atare. Diferența de tratament trebuie justificată de împrejurări obiective, astfel încât o evaluare comparativă a intereselor în discuție în lumina [OR 9] obiectivelor tratatului trebuie să se efectueze cu respectarea principiului proporționalității (Hotărârea Curții din 23 ianuarie 1997, Pastoors și Trans Cap/État belge, C-29/95, EU:C:1997:28, punctul 19; a se vedea de asemenea Hotărârea Curții din 16 iulie 1998, ICI-Kenneth Hall Colmer, C-264/96, EU:C:1998:370, punctele 28 și 29).

6.2. Potrivit unei părți a doctrinei, duratele de așteptare inegale prevăzute la articolul 3 alineatul (1) litera (a) a cincea și a șasea liniuță din Regulamentul Bruxelles IIA nu sunt justificate în mod obiectiv, fiind așadar contrare articolului 18 TFUE [omissis] (referințe cu privire la această doctrină).

6.3. În schimb, o altă parte a doctrinei consideră că articolul 3 alineatul (1) litera (a) a șasea liniuță din Regulamentul Bruxelles IIa este conform principiului egalității de tratament ([*OMISSIS*]) (referințe cu privire la această doctrină). Această opinie este justificată în special prin faptul că nu ar fi conform cu realitatea să se considere că legătura privilegiată a reclamantului cu un anumit stat, dovedită în principal prin șederea pe o durată de un an, se manifestă cu orice stat membru la fel de rapid precum legătura cu **[OR 10]** statul a cărui cetățenie o deține. Cetățenia ar servi, în acest caz, drept criteriu al legăturii, acordându-se în mod legitim importanță, în aprecierea reședinței obișnuite ca atare, originii familiale a persoanei interesate, reperelor culturale ale acesteia și capacității acesteia de comunicare și de integrare prin intermediul limbii în statul a cărui cetățenie o deține. În această privință, se face de asemenea trimitere la Hotărârea Curții [din 2 aprilie 2009, A.] (C-523/07, EU:C:2009:225, punctul 44), potrivit căreia cetățenia trebuie luată în considerare ca indiciu al integrării care determină reședința obișnuită a unui copil (articolul 8 din Regulamentul Bruxelles IIa).

6.4. Întrucât articolul 3 alineatul (1) litera (a) a cincea și a șasea liniuță din Regulamentul Bruxelles IIa țin seama exclusiv de cetățenie, fără să se poată deduce din aceasta, în legătură cu durata șederii efective, o diferență suficient de relevantă în ceea ce privește integrarea și relația de proximitate cu respectivul stat membru – de exemplu, pot fi avute în vedere persoanele născute și crescute în acest stat membru, care nu au cetățenia respectivă –, Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă) are îndoieli cu privire la conformitatea cu articolul 18 TFUE a diferenței de tratament care decurge din aceste dispoziții.

7. Cu privire la a doua întrebare preliminară:

7.1. Dacă s-ar considera că diferența de durată a șederii prevăzută de regulament drept condiție pentru întemeierea competenței instanței de la locul de reședință al reclamantului este contrară principiului nediscriminării, se ridică problema consecințelor juridice ale unei asemenea constatări.

7.2. În principiu, legiuitorul impune, la articolul 3 alineatul (1) litera (a) a cincea liniuță din Regulamentul Bruxelles II bis, drept condiție pentru întemeierea competenței instanței de la locul de reședință al reclamantului o durată de ședere de un an și numai în cazul în care se adaugă cetățenia statului de reședință prevede o reducere a duratei de ședere la șase luni. Acest lucru ar pleda în favoarea aplicabilității duratei de ședere de douăsprezece luni, indiferent de cetățenie, tuturor reclamantilor care se prevalează de o competență în temeiul articolului 3 alineatul (1) litera (a) a cincea și a șasea liniuță și al din Regulamentul Bruxelles IIa.

7.3. Cu toate acestea, potrivit jurisprudenței Curții în materie de discriminare, atunci când, de exemplu, dreptul național prevede un tratament diferențiat între mai multe categorii de persoane, cu încălcarea dreptului Uniunii, persoanele din categoria defavorizată trebuie să beneficieze de același regim ca cele din categoria

privilegiată (a se vedea Hotărârea Curții Terhoeve, C-18/95, ECLI:EU:C:1999:22, în special punctul 57). Acest lucru ar pleda în favoarea aplicabilității duratei mai scurte de șase luni tuturor reclamanților, indiferent de cetățenia lor.

8. În calitate de instanță de ultim grad de jurisdicție, Oberster Gerichtshof este obligată, în temeiul articolului 267 TFUE, să inițieze trimiterea preliminară, ca urmare a îndoielilor cu privire la aplicarea corectă a dreptului Uniunii.

[omissis]

Oberster Gerichtshof,
Viena, 29 septembrie 2020
[omissis]

DOCUMENT DE LUCRU